

Van een veelbelovend denkkader naar onderbouwd methodisch werken

Onderzoek naar de werkzaamheid van Duurzaam Ouderschap na Scheiding door gezinsvertegenwoordigers

Tussen 2022 en 2025 voerde onderzoeksinstituut TNO binnen het programma 'Een goed begin' (Ministerie van Veiligheid en Justitie) een grootschalige pilot uit naar de aanpak 'Duurzaam Ouderschap na Scheiding'. Het betrof een samenwerking met Kenniscentrum Kind en Scheiding en Delft Support. Tweetallen getrainde gezinsvertegenwoordigers werkzaam bij deze organisaties begeleidden 100 ouderduo's. Doel van de begeleiding was om gedeeld ouderschap na scheiding te versterken, ten behoeve van het welzijn en de ontwikkeling van kinderen in de gezinnen. Deze factsheet beschrijft de resultaten van dit pilotonderzoek, met (1) een overzicht van kernelementen van deze nieuwe scheidingsaanpak (voorkant) en (2) kansen en belemmeringen voor effectieve implementatie elders (achterkant).

1. KERNELEMENTEN

Duurzaam Ouderschap na Scheiding

In 'Duurzaam Ouderschap na Scheiding' werken duo's van getrainde gezinsvertegenwoordigers aan 3 subdoelen:

-
1. Ouders overzicht bieden en leren om scheiding als transitie te zien;

2. Komen tot een gedeelde visie op ouderschap – een nieuw narratief creëren;

3. Versterken van de 'Uitdager-Actie dynamiek'.

De professionals bieden psycho-educatie en normaliseren. Tabel 1 beschrijft de aanpak per subdoel. Kenmerkend zijn de focus op de kinderen en het ouderschap (niet op het ex-partnerschap), toekomstgerichtheid (focus dus niet op het verleden) en het bij ouders laten van eigenaarschap. De belangrijkste materialen zijn het transitiemodel en de drama- en balansdriehoek (Figuur 2 en 3; zie achterzijde).

“Er is een verschuiving zichtbaar bij ouders van ‘wat is goed voor mij als ouder’ naar ‘wat is goed voor ons kind’, bijvoorbeeld over hoe omgang met het kind is.”

(Gezinsvertegenwoordiger over Duurzaam Ouderschap na Scheiding)

Gestructureerde aanpak

De pilot liet zien dat begeleidingstrajecten gemiddeld ruim 40 uur duren. Deze zijn doorgaans als volgt gestructureerd:

- 1 informatiegesprek (met ouders apart)
- 2 voorgesprekken (tenminste individuele ouders)
- 1 of 2 viergesprekken (tenminste met beide ouders)
- 0-12 procesbegeleiding-gesprekken

Tabel 1. Subdoelen en aanpak van de werkwijze.

Subdoel	Aanpak
1. Ouders overzicht bieden en leren om scheiding als transitie te zien	 - Introductie/uitleg van en reflectie op de eigen situatie en gedrag ten opzichte van de transitiecurve (Figuur 1), dramadriehoek/balansdriehoek (Figuur 2), stresssysteem, the window of tolerance. - Bespreken eigen verhaal van individuele ouder. - Focus op het narratief van individuele ouders en het gedeelde scheidingsverhaal (waardengericht uitvragen van de visie op ouderschap). - Motiverende gelijkwaardige gespreksvoering (luisteren met compassie / empathie).
2. Komen tot een gedeelde visie op ouderschap – een nieuw narratief creëren	 - Concretiseren van onderliggende waarden en drijfveren (wat vertelt de ouder = ‘bovenstroom’; wat ligt daar onder = ‘onderstroom’). - Verbinding tussen ouders creëren in een gemeenschappelijke visie op ouderschap. - In gesprek opstellen, bijstellen, vaststellen van doelen van ouders. (voor getransformeerd gedeeld ouderschap na scheiding).
3. Versterken van de ‘Uitdager-Actie dynamiek’.	 - Voorbeelden uit de dagelijkse praktijk van het ouderschap relateren aan de ouderschapsvisie (doelen van ouders voor getransformeerd gedeeld ouderschap na scheiding). - Ouders coachen om vanuit de positie van de doener (balansdriehoek, Figuur 2) oplossingen te bedenken voor uitdagingen.

Basis in de positieve psychologie en gezondheid, narratieve mediation en transactionele analyse

Gezinsvertegenwoordigers werken vanuit een basishouding van vertrouwen. Leidend zijn principes zoals beschreven in het denkkader ‘Duurzaam Samenwerken na Scheiding’ (Heijsteeg & Lubach, 2024). Deze zijn gebaseerd op kernelementen uit de positieve psychologie, positieve gezondheid, narratieve mediation en transactionele analyse.

Effectladder: naar een onderbouwde werkwijze

Door gedurende de pilot het doel, de doelgroep, aanpak en randvoorwaarden voor de uitvoering van de werkwijze vast te stellen en te beschrijven, konden met de werkwijze de eerste treden van de effectladder (Figuur 1; Bron: [Nji.nl](#)) beklommen worden: van een idee in de hoofden van uitvoerders (trede 0) naar (2) een veelbelovende overdraagbare methodische werkwijze met ervaren impact. Deze pilot markeert zodoende de doorontwikkeling van het eerder beschreven denkkader (zie boven) naar een onderbouwde en overdraagbare methodische werkwijze.

2 - Interventies zijn in theorie effectief. Algemeen aanvaarde en met onderzoek ondersteunde theorieën maken het aannemelijk hoe en dat de interventie kan werken.

1 - Doel, doelgroep, aanpak en randvoorwaarden voor uitvoering van de interventies staan duidelijk op papier: hetgeen bijdraagt aan een de overdraagbaarheid van de werkwijze.

0 - Interventies zitten 'in de hoofden' van de uitvoerders. Wat ze precies doen en waarom dat zou werken is voor anderen niet duidelijk op papier gezet.

Figuur 1. De treden van de effectladder.

Na een 3-daagse training in het denkkader Duurzaam Samenwerken na Scheiding, werkten de gezinsvertegenwoordigerduo's volgens de gestructureerde aanpak van Duurzaam Ouderschap na Scheiding zoals beschreven op de voorzijde. In het TNO-onderzoek volgden we het implementatieproces en onderzochten we wat professionals hielp of belemmerde in de toepassing van de werkwijze. De reflectie van betrokkenen stond centraal, ten behoeve van verbetering en overdraagbaarheid van de werkwijze.

2. IMPLEMENTATIE

Diverse hulpvragen en problematiek

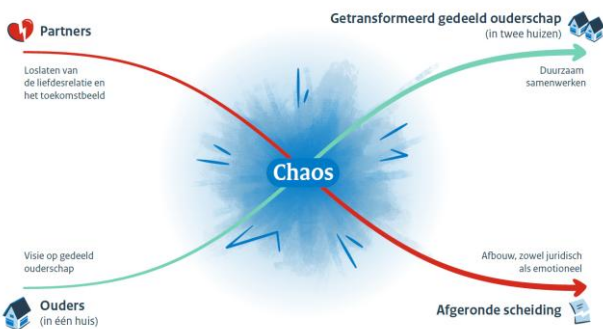
Deelnemers varieerden in hun hulpvragen en problematiek bij aanvang van de trajecten. Hulpvragen van ouders gingen vooral over onderlinge communicatie en algemene vragen over het omgaan met de scheiding. Wat betreft problemen die speelden in de gezinnen, betroffen deze het vaakste de geestelijke gezondheid van ouders, financiën en relaties. Er waren doorgaans enige tot ernstige conflicten tussen ouders.

Scheidings Advies Team

Gezinsvertegenwoordigers kunnen tijdens Duurzaam Ouderschap na Scheiding-trajecten het Scheidings Advies Team (SAT) consulteren. Dit deden zij in de pilot bij ongeveer 1 op de 4 trajecten. Bij 1 op de 10 zaken was er direct contact van het SAT met de ouders of zette het SAT interventie in.

“We hebben mensen grote stappen zien maken. Mensen komen echt compleet anders aan tafel dan de eerste keer dat je ze gesproken hebt.” (Gezinsvertegenwoordiger - opbrengsten)

“Het luisterend oor door de coaches.” “Het contact en het gevoel echt gezien te worden.” (Gewaardeerd door ouders)

Figuur 2. Het Transitie-model.

Positieve opbrengsten

De resultaten zijn bemoedigend: gezinsvertegenwoordigers noemden opbrengsten die aansluiten bij de hulpvragen van ouders en doelstellingen van de werkwijze. Het betreft onder meer verbeterde communicatie en dynamiek tussen ouders, vertrouwen van ouders, ouder-kindcontact, en duurzame afspraken. Slechts een beperkt deel van de begeleidingstrajecten werd voortijdig beëindigd.

Volgens de gezinsvertegenwoordigers maken met name de volgende zaken het positieve verschil:

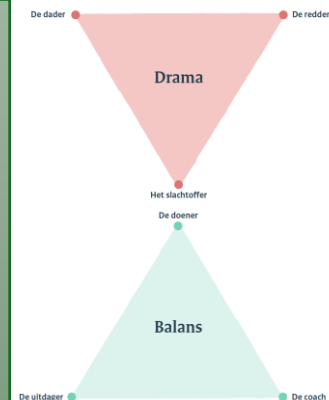
- De beschikbare materialen (Transitiemodel – Figuur 2; Drama- en balansdriehoek – Figuur 3);
- Het bij de ouders laten van eigenaarschap;
- Het kunnen en durven benoemen welk (helpend) gedrag de professional ziet;
- De focus op het kind en ouderschap in de toekomst.

Implementatiekansen: tips voor de praktijk

- Zorg voor **goede informatie over de werkwijze** aan ouders ten behoeve van passende motivatie en verwachtingen;
- Organiseer **triage** vooraf zodat ouders tijdig doorgeleid kunnen worden naar passende hulp en informatie;
- **Besteed ook aandacht aan het systeem**, bijvoorbeeld toegankelijke informatie voor het informele netwerk; en training in het denkkader voor professionals in het juridische en zorg-veld ten behoeve van gedeelde taal;
- Zorg voor **voldoende draagvlak op locatie** (met steun van het management voor succesvolle toepassing);
- **Investeer in training** van (voldoende) gezinsvertegenwoordigers in het methodisch werken met de werkwijze; inclusief voldoende ruimte om voldoende begrip van en vertrouwen te ontwikkelen in het proces van deze nieuwe werkwijze en de te gebruiken tools;
- **Faciliteer regionaal een deskundig Scheidings Advies Team** voor consultatie en ondersteuning.

Meest genoemde bevorderende en belemmerende factoren voor toepassing:

	Helpend	Belemmerend
Ouders	Gemotiveerd om er samen uit te komen in ouderschap / voor de kinderen; open eerlijke houding.	Individuele problemen; gesloten houding; negatieve dynamiek tussen ouders; taalbarrière.
Systeem	Steun (informeel en formeel).	Lopende rechtszaken; basisvoorwaarden (bv. huisvesting).
Werkwijze	Werken in duo's; toekomstgericht; steun management; materialen.	Verkeerde verwachtingen van de werkwijze bij deelnemers.
Professionals	Communicatie en samenwerking van de duo's; kennis en toepassing van de werkwijze en technieken.	

Figuur 3. Drama-/balansdriehoek.

Meer weten? Bekijk het onderzoeksverslag via deze link of QR code:

Klein Velderman, M., Wildeman, I., de Jong, L., & Pannebakker, F. (2025). *Van een veelbelovend denkkader naar onderbouwd methodisch werken: Onderzoek naar de werkzaamheid van Duurzaam Ouderschap na Scheiding door gezinsvertegenwoordigers*. Leiden: TNO Child Health.

TNO innovation for life

© TNO, 2025

Dit is een uitgave van TNO
Afdeling Child Health, Leiden.

Dr. M. (Mariska) Klein Velderman

✉ Mariska.kleinvelderman@tno.nl